Lietas arhīva Nr. A42-01356-19/5
ECLI:LV:ADRJRIT:2019:0903.A420135619.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2019.gada 3.septembrī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Aija Tauriņa,

piedaloties pieteicējas pilnvarotam pārstāvim /pers. A/, atbildētājas Rīgas pilsētas pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Rīgas bāriņtiesas pārstāvei /pers. B/, trešajai personai /pers. C/ un trešās personas /pers. D/ sevišķajai aizbildnei /pers. E/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. F/ pieteikuma par Rīgas bāriņtiesas labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. F/ nepilngadīgā bērna /pers. D/ uzvārds tiktu mainīts uz /uzvārds B/.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja /pers. F/ ar 2018.gada 27.septembra iesniegumu vērsās Rīgas bāriņtiesā (turpmāk – bāriņtiesa), lūdzot atļauju mainīt meitai /pers. D/ uzvārdu no /uzvārds A/ uz /uzvārds B/.

Ar bāriņtiesas 2018.gada 5.decembra lēmumu Nr.1-6/2564 (turpmāk – lēmums) nolemts atteikt atļaut mainīt /pers. D/ uzvārdu no /uzvārds A/ uz /uzvārds B/. Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[1.1] Vecāku domstarpību un nespējas atrisināt jautājumus, kas skar bērna aizgādības īstenošanu, rezultātā ir izveidojusies situācija, kur /pers. D/ paustais subjektīvais viedoklis ir radies, pamatojoties uz situācijas aprakstu no mātes puses, bērnam nav bijusi iespēja izveidot savu priekšstatu un viedokli par /pers. C/, līdz ar to bērna paustais viedoklis konkrētajā situācijā neatbilst bērna objektīvajām interesēm.

[1.2] Pieteicēja nav spējusi sniegt motivētu viedokli par nepieciešamību šobrīd mainīt meitas uzvārdu, norādot tikai uz neērtībām, kas rodas meitai skolā. Bāriņtiesas rīcībā nav pierādījumi, kas liecinātu par to, ka /pers. D/ patreizējais uzvārds viņai sagādātu kādus nopietnus sarežģījumus skolā.

[1.3] Bērna vecāki /pers. F/ un /pers. C/, bērnam piedzimstot, jau izdarīja izvēli, bērnam piešķirot tēva uzvārdu, jo vecāku uzvārdi bērna piedzimšanas brīdī bija dažādi. Pieteicējai par to nebija iebildumu. Faktiskā situācija /pers. D/ ģimenē kopš bērna dzimšanas un piešķirtā uzvārda nav mainījusies – pieteicēja nav stājusies jaunā laulībā un nav mainījusi savu uzvārdu. Tāpat pieteicējas ģimenē nav citu bērnu, kuriem būtu tāds pats uzvārds, kāds pieteicējai. Kopumā izvērtējot apstākļus, nav iestājies tiesisks pamats bērna uzvārda maiņai un ir saglabājams /pers. D/ dzimšanas reģistrācijas brīdī piešķirtais uzvārds.

[2] Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas pieteikums, ar kuru pārsūdzēts lēmums. Pieteikumā norādīts turpmāk minētais.

[2.1] No skolas sniegtās informācijas izriet, ka /pers. D/ neatsaucas uz savu uzvārdu /uzvārds A/, bet atsaucas uz uzvārdu /uzvārds B/, ar kuru arī paraksta savus darbus. Bērns skolā ir noliedzis, ka tam būtu uzvārds /uzvārds A/. Tādējādi bērna pašreizējais uzvārds apgrūtina bērna iekļaušanos sabiedrībā. Tāpat var izveidoties situācija, kad bērns pazūd, piemēram, lidostā un neatsaucas uz savu uzvārdu, tādējādi rastos sarežģījumi bērnu atrast.

[2.2] Bērna attieksme pret tēva uzvārdu nav radusies pieteicējas iespaidā, bet gan tēva darbību un bezdarbības tiešās sekas. Izņemot uzturlīdzekļu samaksu, /pers. C/ gadiem nav sniedzis atbalstu /pers. D/ audzināšanā. Tēvam ar bērnu nav izveidojušās emocionāli tuvas attiecības. Pieteicēja nav iebildusi pret to, lai /pers. C/ pavadītu laiku ar bērnu, piemēram, dodoties uz pasākumiem vai izvadājot bērnu uz papildus pulciņiem.

[2.3] Kopš bērna piedzimšanas ir mainījusies faktiskā situācija, proti, vecāku laulība ir šķirta. Tādējādi ir izveidojusies situācija, kurā bērnam ir tāds pats uzvārds kā personai, ar kuru nepastāv bērna un tēva attiecības.

[3] Bāriņtiesa ar 2019.gada 22.februāra paskaidrojumu pieteicējas pieteikumu uzskata par nepamatotu un lūdz tiesu to noraidīt, pamatojoties uz lēmumā norādītajiem argumentiem. Papildus bāriņtiesa paskaidro turpmāk minēto.

[3.1] Bērns sevi šobrīd pieteicējas ietekmes rezultātā identificē nevis ar ģimenes (plašākā nozīmē) uzvārdu, bet ar mātes uzvārdu (jo gan bērna mātes dzīvesbiedram, gan bērna mātes tēvam nav uzvārds /uzvārds B/), kas savukārt var radīt risku bērna tiesību uz identitāti saglabāšanai. Savukārt tēvam, uzsākot saskarsmi ar bērnu atbilstoši lēmumā noteiktajam un atjaunojot attiecības ar meitu, bērna attieksme pret uzvārdu un savu izcelšanos, un identitāti varētu mainīties. Tādējādi pašreiz bērna interesēs būtu atrisināt saskarsmes jautājumu ar tēvu un ar savstarpējo attiecību atjaunošanu saistītus jautājumus, izskaidrojot arī bērna izcelšanās un uzvārda iegūšanas jautājumu, jo bērnam ir tiesības zināt savus vecākus un būt viņu aizgādībā.

[3.2] Pieteicējas norādītais, ka bērnam, satiekot tēvu, rodas stress, kā rezultātā tika uzstādīta diagnoze – astma un, ka, nomainot uzvārdu, meitai kļūs labāk, un viņas veselības stāvoklis uzlabosies, ir vērtējams kritiski. Astma ir elpceļu saslimšana, kas pati par sevi nerodas „no nerviem". Lai gan emocionālais stress var pasliktināt pacienta stāvokli, bērna tēvs nav vainojams bērna saslimšanai ar astmu. Vecāku sakārtotas attiecības un skaidrības par bērna izcelšanos, ģimeni un situāciju kopumā uzlabotu bērna emocionālo pašsajūtu.

[3.3] Izvērtējot lietā esošos materiālus, bāriņtiesa ir secinājusi, ka pieteicēja nav apmierināta ar 2016.gada 28.septembrī noslēgto izlīgumu, saskaņā ar kuru pieteicēja un /pers. C/ vienojās par saskarsmes tiesību jautājumu, un nevēlas, lai tēvs iesaistītos bērna aizgādībā un uzturētu tiešus kontaktus ar bērnu. Minētais bāriņtiesas ieskatā ir pieteicējas pieteikuma iesniegšanas pamats. Konkrētajā gadījumā, nomainot bērna uzvārdu no /uzvārds A/ uz /uzvārds B/, netiks atrisinātas konfliktējošās attiecības starp bērna vecākiem.

[4] Trešā persona /pers. C/ 2019.gada 8.marta paskaidrojumā norāda, ka pieteicējas pieteikums nav pamatots un lūdz tiesu to noraidīt. Paskaidrojums pamatots ar turpmāk minēto.

[4.1] Kopš laulības šķiršanas pieteicēja ir apzināti likusi šķēršļus tēva iespējām tikties ar bērnu un 2016.gada 28.septembrī noslēgtais izlīgums no mātes puses faktiski netiek pildīts. Informācija par bērna jauno bērnudārzu no /pers. C/ tika slēpta, kā arī jebkādi tēva centieni satikt bērnu rezultējas ar pieteicējas paziņojumu par viņas un bērna atrašanos ārvalstīs.

[4.2] Pieteicējas tēvs /pers. G/ ir miris /miršanas datums/, tādējādi fakts, ka bērns runā par vectēvu kā par dzīvu personu, liecina, ka bērnam nav zināms vectēva miršanas fakts. Tāpat secināms, ka bērns ir apzināti ietekmēts ar nepatiesām ziņām, jo jebkāda veida komunikācija ar vectēvu pēdējos trīs gadus nav iespējama.

[4.3] Neskatoties uz to, ka tēvam vairākus gadus nebija iespēja satikt bērnu klātienē, tēvam ierodoties Rīgas Klasiskajā ģimnāzijā, bērns tēvu atpazina, pats tēvam tuvojās un labprāt ar tēvu komunicēja, norādot uz vēlmi komunicēt arī nākotnē.

[5] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā norādītajiem apsvērumiem.

Tiesas sēdē atbildētājas pārstāve pieteikumā ietverto prasījumu neatzina, atsaucoties uz lēmumā, kā arī rakstveida paskaidrojumos norādītajiem apsvērumiem.

Tiesas sēdē trešā persona /pers. C/ pieteikumu neatzina.

Tiesas sēdē trešās personas /pers. D/ sevišķā aizbildne /pers. E/ prasījumu neatzina, atsaucoties uz lēmumā norādītajiem apsvērumiem. Sevišķā aizbildne /pers. E/ tiesas sēdē papildus paskaidroja, ka bērnam saskarsme ar citām personām ir aizliegta, jo vēršoties skolā, lai parunātu ar bērnu, iespēja bija aizliegta. Ņemot vērā, ka pieteicējai divas reizes bija rakstīti uzaicinājumi nodrošināt /pers. D/ ierašanos uz pārrunām bāriņtiesā, diemžēl nevienu reizi viņa to nenodrošināja, var uzskatīt pieteicēja rupji pārkāpj bērna tiesības un nenodrošina bērnam iespēju tikties ar sevišķo aizbildni. Tāpat ar pieteicēju nebija iespējams sazināties telefoniski. Mainot uzvārdu, bērns zaudēs savu identitāti, bērnam radīsies papildus diskomforts, jo bērns nesapratīs, vai saruna ir par viņu vai viņas māti. Pieteicēja, vēršoties bāriņtiesā, neizmantoja nevienu iespēju sazināties ar bērna tēvu, lai vienotos un rastu kompromisu.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, noklausoties procesa dalībnieku tiesas sēdē sniegtos paskaidrojumus, iepazīstoties ar lietas materiāliem un izvērtējot lietā esošos pierādījumus, atzīst, ka pieteikums ir noraidāms turpmāk minēto apstākļu dēļ.

[7] Bērna uzvārda noteikšana ir regulēta Civillikumā, Bāriņtiesu likumā, kā arī Civilstāvokļu aktu reģistrācijas likumā.

Saskaņā ar Civillikuma 151.pantu bērna uzvārdu nosaka pēc vecāku uzvārda. Ja vecākiem ir dažādi uzvārdi, bērnam saskaņā ar vecāku vienošanos dod tēva vai mātes uzvārdu. Ja vecāki nevar vienoties par bērna uzvārdu, to nosaka pēc bāriņtiesas lēmuma.

Bāriņtiesu likuma 19.panta pirmajā daļā noteikts, ka bāriņtiesa lemj par bērna uzvārda, vārda vai tautības ierakstu, ja vecāki par to nevar vienoties.

No minētajām tiesību normām izriet bāriņtiesas kompetence lemt par bērna uzvārda noteikšanu, ja starp vecākiem šajā jautājumā ir domstarpības. Minētajās tiesību normās nav tiešā tekstā īpaši noteikta bāriņtiesas kompetence jautājumā par bērna uzvārda maiņu, taču šāda jautājuma lemšanas pamats un bāriņtiesas kompetence izriet no minētajām tiesību normām, interpretējot tās kopsakarā ar Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likuma normām.

Saskaņā ar Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likuma 37.panta pirmās daļas 2.punktu dzimšanas reģistra ierakstu papildina, ja kāds no personas vecākiem maina vārdu, uzvārdu, personas kodu, valstisko piederību, tautības ierakstu vai dzimumu.

Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likuma 37.panta otrajā daļā noteikts, ka dzimšanas reģistru papildina, pamatojoties uz tiesas spriedumu, bāriņtiesas lēmumu, administratīvo aktu, medicīnas apliecību vai citu dokumentu, kas apliecina dzimuma maiņu, vai personas iesniegumu.

Civilstāvokļa aktu reģistrācijas kārtību, pamatojoties uz Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likuma 3.panta sesto daļu, nosaka Ministru kabinets.

Ministru kabineta 2013.gada 3.septembra noteikumos Nr.761 „Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem" (turpmāk – noteikumi Nr.761) ir noteikti pamatojumi Civilstāvokļa aktu ieraksta papildināšanai. Kā viens no šādiem pamatojumiem 132.5.apakšpunktā ir noteikts administratīvais akts (citi noteikumu Nr.761 134.punktā noteiktie pamati uzvārda maiņai nav konstatējami). Saskaņā ar noteikumu Nr.761 134.punkta 7.apakšpunktu, pamatojoties uz administratīvo aktu, reģistra ierakstu papildina, ja bērnam maina uzvārdu uz tēva vai mātes uzvārdu pēc tēva vai mātes uzvārda ieraksta maiņas.

[8] Aplūkotajās tiesību normās nav izvērsti noteikts bāriņtiesas izdarāmo apsvērumu saturs un apjoms, taču, ņemot vērā, ka strīdus jautājums skar bērnu tiesības, tas izlemjams, ievērojot Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmajā daļā noteikto bērna tiesību un interešu prioritāti un attiecīgi saskaņā ar minētā panta otro daļu, nodrošinot bērnu tiesību un interešu aizsardzību.

Bāriņtiesa lēmumā ir konstatējusi, ka bērna /pers. D/ interesēs nav mainīt uzvārdu /uzvārds A/ uz uzvārdu /uzvārds B/.

Minētais secināts, pamatojoties uz bērna pausto viedokli, kas atspoguļots 2018.gada 29.oktobra sarunas aprakstā, kurā aprakstīta bāriņtiesas locekles /pers. H/ saruna ar /pers. D/. No sarunas apraksta izriet, ka bērns piekrita sarunai bez mātes klātbūtnes. Meitene uzreiz saka, ka vēlas mainīt patreizējo uzvārdu /uzvārds A/ uz mātes uzvārdu /uzvārds B/, jo nevēlas saukties uzvārdā /uzvārds A/. Saka, ka „šis cilvēks vairs neparādās, nekad mums nepalīdzēja". Uz jautājumu, kas ir „šis cilvēks", atbildēja „bijušais tētis". /pers. D/ neatceras, kad pēdējo reizi redzēja tēvu, kā arī nevarēja neko pastāstīt par viņu, saka, ka īpaši nevēlas par viņu runāt. /pers. D/ neuztur kontaktus ar citiem tēva radiem. /pers. D/ stāsta, ka visu laiku dzīvo kopā ar māti un tēvu /pers. I/, kā arī viņa bieži sazvanās ar vectēvu Žeņu, kas ir mātes tēvs, bet pēdējā laikā viņš sen nav bijis ciemos. Agrāk viņš pieskatīja /pers. D/, arī dzīvoja kopā ar viņiem. Izņemot māti un viņas tēvu /pers. D/ vairs nepazīst nevienu citu ar uzvārdu /uzvārds B/. Meitene pastāstīja, ka uzvārds /uzvārds A/ viņai nepatīk, jo skolā reizēm viņu sauc par „/uzvārds A/ – Maliro", bet uzvārds /uzvārds B/ ir skaists un mīļš, ka tas ir pat vismīļākais uzvārds. Pēc /pers. D/ domām, skolā nebūtu nekādas problēmas saistībā ar uzvārda maiņu. Atkārto, ka ļoti vēlas mainīt savu uzvārdu uz mātes uzvārdu un teica, ka mājās viņu gatavoja sarunai – ko teikt sarunas laikā, taču viņa pati vēlas mainīt uzvārdu un cer, ka viņa būs /uzvārds B/ *(lietas 51.-52.lapa)*.

Tāpat bāriņtiesa noskaidrojusi, ka 2018.gada 20.augustā Rīgas Klasiskā ģimnāzija /pers. F/ adresējusi vēstuli, kurā norādīts, ka /pers. D/ mācījās ģimnāzijā no 2017.gada 1.septembra. Ģimnāzijā bērns neatsaucās uz uzvārdu /uzvārds A/, bet atsaucās tikai uz mātes uzvārdu /uzvārds B/, tāpēc ģimnāzijā bērnu sauca uzvārdā /uzvārds B/ *(lietas 19.lapa)*. Līdzīga satura informācija sniegta arī privātās vidusskolas „Klasika" sniegtajā 2019.gada 16.janvāra vēstulē par periodu no 2018.gada septembra *(lietas 20.lapa)*.

[8.1] 2018.gada 5.decembrī bāriņtiesas sēdē uzklausīts pieteicējas un trešās personas /pers. C/ viedoklis *(lietas 14.-15.lapa)*.

Pieteicēja norādījusi, ka bērns izjūt lielu stresu pēc pēdējās tikšanās ar tēvu. Visus darbus skolā paraksta ar uzvārdu /uzvārds B/. No /pers. C/ nav nekāda palīdzība. Skolā bērns neatsaucas uz uzvārdu /uzvārds A/. Tā jau ir trīs gadus. No stresa meitai ir astma. Stress meitai ir no tā, kad ierodas tēvs, pēdējo reizi tas bija pirms diviem gadiem. Stresu var mazināt, nomainot uzvārdu, tā meitai būs labāk. Pirms tam trešā persona /pers. C/ ar bērnu netikās

bija tikai dokumentos. Nav izrādījis nekādu interesi. Bērnu pārcēla uz citu skolu, lai nebūtu nekādas saskarsmes, jo viņš nāca bez brīdinājumiem uz skolu, uzbrūk bērnam, apsargiem, pēc tam bērnam problēmas. Uzturlīdzekļus maksā, bet ar aizkavēšanos. Sazvanīt /pers. C/ nevar, bija problēmas ar astmu, lūdza atļauju, lai aizvestu bērnu uz citu valsti ārstēt, bet atļauju nedeva. Ar uzvārdu /uzvārds B/ ģimenē ir brālis un māte. /pers. C/ radi neuztur kontaktus ar meitu viņam ir sava ģimene. Pieteicējai nebija pretenziju, ka bērnam ir tēva uzvārds, pretenzijas parādījās tagad, jo bērns negrib šo uzvārdu un jau no 1.klases raksta uzvārdu /uzvārds B/.

/pers. C/ sēdē norādīja, ka tas turpinās jau no 2012.gada, kad šķirās. Pirmo gadu viss bija normāli. Ļāva tikties ar meitu katras otrās brīvdienas, pēc tam 2013.gada vasarā sākās ļaunprātīga liegšana satikties ar bērnu. Sākumā teica, ka nedrīkst, ka varēs pēc tam. Pēc tam pa telefonu draudēja viņas dzīvesbiedrs. Laiku pa laikam rakstīja un zvanīja, bet atbildes nebija. Tagad saka, ka neizrādīja interesi, joprojām laiku pa laikam raksta, bet nekādas atbildes nav. Visu laiku prasīja par satikšanos. Bija skolā uzzināt, kā mācās, pierakstīties e-klasē, jo no pieteicējas nekādas ziņas nevar saņemt. Viņa saka, ka ir radinieki ar tādu pat uzvārdu, bet viņa neļauj meitai satikties ar savu māti. Pagājušā gada septembrī bija liels skandāls, kad dzīvesbiedrs viņu ar sliktiem vārdiem nolamāja, tad zvanīja un stāstīja. Vasarā zvanīja un teica, ka vajag atļauju izbraukt no valsts atpūsties, teica, ka iedos atļauju, bet tad, lai ļauj tikties ar meitu, bet atsūtīja tikai trīs bildes. Pirms diviem gadiem, kad bija atnācis uz skolu, starpbrīdī satika meitu, kas viņu uzreiz atpazina, teica, ka mīl, aicināja ciemos, bet, kad /pers. C/ atnācis, tad viņam tika draudēts. Tāpat /pers. C/ netika brīdināts par to, ka bērns mācās citā skolā. Norāda, ka vēlas tikties ar meitu, sākumā kādā publiskā vietā, lai atjaunotos kontakts. Laulības laikā pieteicēja palika savā uzvārdā.

[8.2] Lietas materiālos atrodas psiholoģes /pers. J/ atzinums par /pers. D/ psiholoģisko izpēti (*lietas 100.-102.lapa*).

Atzinumā norādīts, ka /pers. D/ pauž viedokli, ka vēlas mainīt uzvārdu un turpmāk būt /uzvārds B/. Ka jau ilgstoši runājot par sevi lieto uzvārdu /uzvārds B/, atsakās atsaukties un lietot uzvārdu /uzvārds A/. Psihologs atzinis, ka /pers. D/ viedoklis nav spontāns un viņas izvēli veido dzīves pieredze un piesaiste sev nozīmīgiem cilvēkiem, kurus viņa identificē ar vārdu – ģimene. Norādīts, ka uzvārda maiņa neapdraudēs bērna identitāti, jo meitenei ir informācija par viņas bioloģisko tēvu, māti, citiem radiniekiem. Viņa zina savu izcelšanos un vecākus, šī informācija no viņas netiek slēpta vai noliegta.

Attiecībā par tēvu meitene norāda, ka tēvu satikusi dažas reizes, demonstrē neitrālas emocijas, nav kritiska vai noraidoša. Norāda, ka nespēj sniegt komentārus par tēvu, jo ir bijusi ierobežota pieredze saskarē ar otru vecāku, ar kuru nav emocionālas saiknes.

[9] Izvērtējot lietā esošos pierādījumus, tiesa konstatē, ka starp pieteicēju un trešo personu /pers. C/ pastāv ilgstošs konflikts par bērna aprūpes jautājumiem, tai skaitā arī par /pers. C/ saskarsmi ar meitu /pers. D/.

No Tiesu informācijas sistēmā redzamajiem nolēmumiem lietā Nr.C30428113 redzams, ka tiesa divas reizes ir pieņēmusi lēmumus par pagaidu saskarsmes tiesību izmantošanu. Proti, ar 2014.gada 22.septembra lēmumu noteikts, ka /pers. C/ katru sestdienu no plkst.10.00 līdz 20.00 tiekas ar meitu bez pieteicējas klātbūtnes.

Sakarā ar to, ka pieteicēja ar bērnu pārcēlās dzīvot uz ārzemēm minēto lēmumu nebija iespējams izpildīt, līdz ar to 2015.gada 22.maijā tiesa pieņēma jaunu lēmumu par pagaidu saskarsmes tiesību izmantošanu un noteica pieteicēja saskarsmi ar meitu katru otrdienu un ceturtdienu no plkst.19.00 līdz 20.00 pēc Spānijas karalistes laika izmantojot Skype vai telefoniski, un no 1.jūlija līdz 15.jūlijam bez pieteicējas klātbūtnes.

2016.gada 28.septembrī starp pieteicēju un /pers. C/ noslēgts izlīgums, kas apstiprināts tiesā 20.oktobrī. Saskaņā ar minēto vienošanos /pers. C/ ir tiesības tikties ar meitu katru otro otrdienu un ceturtdienu no plkst.11.00 līdz 19.00 un svētdienu no plkst.11.00 līdz 19.00 un četras nedēļas vasarā, kā arī laikā, kad meita neatrodas Latvijā, katru otrdienu un ceturtdienu no plkst.19.00 līdz 20.00 izmantojot Skype.

/pers. C/ tiesas sēdē norādīja, ka vienošanās netiek pildīta, ka viņam tiek liegts tikties un sazināties ar meitu. Par to ir informēta bāriņtiesa, bet viņam ieteikts vērsties pie tiesu izpildītāja, ko viņš nav darījis, jo realizējot lēmuma piespiedu izpildi tiks traumēts bērns.

Tiesa kritiski vērtē pieteicējas bāriņtiesas sēdē un pieteicējas pārstāvja tiesas sēdē norādīto, ka /pers. C/ ilgstoši nav interesējies par bērnu un nav sniedzis atbalstu.

Pirmkārt, no bāriņtiesas sēdes protokolā norādītā, pieteicēja, sniedzot paskaidrojumus, nonāk pretrunā pati ar sevi, ar vieniem vārdiem sakot, ka /pers. C/ par meitu neinteresējas, bet pēc tam norādot, ka viņš nāk bez brīdinājuma. Tāpat norāda, ka sazvanīt /pers. C/ nevar, vienlaikus apgalvojot, ka lūgusi atļauju izvest bērnu no valsts, tātad komunikācija notikusi. No minētā secināms, ka pieteicēja citām personām, tai skaitā arī savam pārstāvim, par /pers. C/ sniedz nepatiesu informāciju, lai atspoguļotu viņa personību „negatīvā gaismā". Minēto apstiprina arī tas, ka tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis apgalvoja, ka /pers. C/ nekad nav maksājis meitai uzturlīdzekļus, minētais norādīts arī pieteicējas iesniegtajā psihologa atzinumā, kaut arī no lietas materiāliem un Tiesu informācijas sistēmā esošajiem nolēmumiem ir konstatējams, ka /pers. C/ meitas uzturam katru mēnesi maksā 200 *euro*, pēc uzturlīdzekļu palielināšanas 250 *euro*. Arī bāriņtiesas sēdē pieteicēja apstiprināja, ka /pers. C/ uzturlīdzekļus maksā.

Otrkārt, no lietas materiāliem ir redzams, ka pieteicēja mērķtiecīgi liedz /pers. C/ saskarsmi ar meitu, ko pati arī atzinusi bāriņtiesas sēdē, norādot, ka pārcēla bērnu uz citu skolu, lai nebūtu nekādas saskarsmes ar /pers. C/. Tāpat pieteicēja arī meitai sniedz nepatiesu informāciju par to, ka /pers. C/ uzturlīdzekļus nemaksā, kas atspoguļots sarunas protokolā ar meiteni, kur meitene norāda, ka tēvs par viņu neinteresējas un nekad nav palīdzējis. Uz to, ka pieteicēja meitai sniedz nepatiesu vai nepilnīgu informāciju un tādējādi ietekmē bērna viedokli, norāda arī fakts, ka meitene sarunā min, ka bieži sazvanās ar pieteicējas tēvu, kaut viņš 2015.gada 21.oktobrī miris *(lietas 63.lapa)*.

Treškārt, pieteicēja nav nodrošinājusi iespēju ieceltajam sevišķajam aizbildnim uzklausīt meitenes viedokli, aizbildinoties ar saslimšanu 24.maijā, bet par 9.jūlijā nozīmēto tikšanos vispār nesniedzot nekādus paskaidrojumus par neierašanās iemesliem *(lietas 93.-97.lapa)*. Tāpat sevišķā aizbildne /pers. E/ tiesas sēdē paskaidroja, ka arī telefoniski pieteicēja nav sasniedzama, centusies sazvanīt pieteicēju vairakkārt. Tiesai nav pamats apšaubīt vai neticēt minētajai informācijai. Minētais ļauj izdarīt secinājumu arī par /pers. C/ paskaidrotā patiesumu, ka pieteicēju nav iespējams sazvanīt un uz īsziņām viņa neatbild.

Vienlaikus tiesa atzīmē, ka pieteicējas saslimšanas nopietnība 24.maijā ir apšaubāma, jo 2019.gada 28.maijā bija nozīmēta tiesas sēde uz kuru pieteicēja neieradās un nebija pilnvarojusi arī pārstāvi. Pieteicēja kā neierašanās attaisnojumu iesniedza ģimenes ārsta 2019.gada 22.maija izrakstu, kurā norādīts, ka pieteicējai noteikta medikamentozā ārstēšana un 7 dienas gultas režīms, pēc tam mājas režīms līdz 31.maijam *(lietas 82.lapa)*. Tātad līdz 28.maijam pieteicējai bija noteikts gultas režīms, pēc tam mājas režīms ar kontroli 31.maijā, bet no pieteicējas iesniegtā psihologa atzinuma *(lietas 100.lapa)* ir redzams, ka pieteicēja 29.maijā un 31.maijā, neskatoties uz nopietno saslimšanu, kuras dēļ viņai bija noteikts gultas un mājas režīms, varēja ierasties uz konsultāciju pie psihologa. Turklāt, kā tiesa norādīja iepriekš, pieteicēja arī psihologam ir sniegusi nepatiesu informāciju par /pers. C/, norādot, ka viņš nekad nav piedalījies meitas audzināšanā, neinteresējas par bērna dzīvi, nesniedz nekādu atbalstu bērna audzināšanā un nekad nav maksājis uzturlīdzekļus.

[10] Bērnu tiesību aizsardzības likuma 13.panta pirmā daļa paredz bērna tiesības tikt uzklausītam. Savukārt Konvencijas par bērna tiesībām 12.pants paredz, ka dalībvalstis nodrošina bērnam, kas spējīgs formulēt savus uzskatus, tiesības brīvi paust šos uzskatus visos jautājumos, kas skar bērnu, turklāt bērna uzskatiem tiek veltīta pienācīga uzmanība atbilstoši bērna vecumam un brieduma pakāpei. Šajā nolūkā bērnam tiek arī dota iespēja tikt uzklausītam jebkādas ar bērnu saistītas iztiesāšanas vai administratīvās izmeklēšanas gaitā vai nu tieši, vai ar pārstāvja vai attiecīga orgāna starpniecību nacionālās likumdošanas procesuālajās normās paredzētajā kārtībā.

Atbilstoši Eiropas Padomes Konvencijas par bērnu tiesību piemērošanu 3.pantam bērnam, kuru attiecīgās valsts likumi uzskata par tādu, kuram ir pietiekama izpratne, saistībā ar tiesas procesu ir tiesības tikt uzklausītam un izteikt savu viedokli, bet atbilstoši 6.panta „c" punktam, tiesa pienācīgi ņem vērā bērna izteikto viedokli.

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 20.panta otrajā daļā noteikts, ka bērnam tiek dota iespēja tikt uzklausītam jebkādās ar viņu saistītās iztiesāšanas vai administratīvās procedūrās vai nu tieši, vai ar sava likumiskā pārstāvja vai attiecīgas institūcijas starpniecību.

No minētajām tiesību normām izriet, ka ar bērnu saistītu jautājumu izlemšanā ir noskaidrojams un izvērtējams arī paša bērna viedoklis.

Kā konstatēts iepriekš, pieņemot lēmumu, bērna viedoklis ir ticis noskaidrots. Norādāms, ka saskaņā ar iepriekš minētajām tiesībām bērna vislabāko interešu nodrošināšanai ir uzklausāms pats bērns un noskaidrojams bērna viedoklis. Taču bērna viedoklis ir izvērtējams, ņemot vērā bērna brieduma pakāpi. Bērnam, dzīvojot kopā ar vienu no vecākiem, viena vecāka faktiskā aprūpē, situācijas redzējums var būt vienpusējs, attiecīgā vecāka un vides ietekmēts, kas ne vienmēr atspoguļos bērna patiesās vajadzības un liecinās par bērna interesēm visatbilstošāko risinājumu. Taču vienlaicīgi norādāms, ka izskatāmajā gadījumā bērnu viedoklis ir vērtējams kopsakarā ar pārējiem lietā konstatētajiem apstākļiem.

Lēmumā bāriņtiesa ir atspoguļojusi noskaidroto bērna viedokli par uzvārda maiņu, taču bērna paustais viedoklis ir vērtēts kā viens no pārējiem lietā konstatētajiem apstākļiem bērna vislabāko interešu noskaidrošanā.

Nav apšaubāma sociālās vides ietekme uz bērna attīstību, un bērna primārā sociālā vide ir ģimene. Tieši ģimene ir tā vide, kas ir pamats bērna pilnvērtīgai attīstībai. Ņemot vērā, ka bērns faktiski dzīvo pieteicējas ģimenē un bērna faktisko aprūpi un uzraudzību īsteno pieteicēja kopā ar savu dzīvesbiedru, bērns /pers. D/ ik dienu ir pakļauts pieteicējas ietekmei. Arī tas, ka bērns nelieto uzvārdu /uzvārds A/ tik agrīnā vecumā (pēc pieteicējas vārdiem no 1.klases), tiesas ieskatā ir tieši pieteicējas ietekmes sekas, kas kopsakarā ar to, ka pieteicēja ilgstoši nenodrošina /pers. C/ saskarsmi ar bērnu, tai skaitā arī ar bērnu dzīvojusi ārzemēs, ir radījis situāciju, ka /pers. D/ sevi neidentificē ar savu uzvārdu un bioloģisko tēvu un izteikusi viedokli, ka vēlas mainīt savu uzvārdu uz /uzvārds B/.

Tiesa atzīst par pamatotu bāriņtiesas un sevišķās aizbildnes norādīto, ka bērna viedoklis ir ietekmēts ilgstošā laika periodā un bērna subjektīvā vēlme mainīt uzvārdu neatbilst bērna objektīvajām interesēm.

[11] Juridiskajā literatūrā ir atzīts, ka bērna uzvārdam ir gan praktiska, gan simboliska nozīme. Kad bērns tiek nosaukts, vienlaikus tiek piešķirta identitāte, piederība pie noteiktas dzimtas, kā arī tiek saglabāta saikne ar bērna kultūrizcelsmi (*Jane Fortin. Children's Rights and the Developing Law. 2nd ed. Cambridge University Press, 2003, p.399*).

Kā atzinis arī Senāts, personas uzvārds, tāpat kā personas vārds, atšķir viņu no citiem cilvēkiem, kā arī nodrošina cilvēka kā patstāvīgas sabiedrības daļas eksistenci. No vienas puses, cilvēka vārds un uzvārds visciešākajā veidā saistīts ar cilvēka identitātes sajūtu, tātad arī ar viņa privāto un ģimenes dzīvi. No otras puses, vārdu un uzvārdu lieto ne tikai pats tā īpašnieks.

Personas vārdam un uzvārdam sabiedrībā ir arī svarīga sociālā funkcija – tie dod iespēju cilvēku identificēt (*sk. Senāta 2012.gada 26.oktobra sprieduma lietā Nr. 738/2012 8., 13.punktu*).

Tādējādi atzīstams, ka personas uzvārds ir personas identifikācijas līdzeklis sabiedrībā, kā arī tas kalpo kā līdzeklis, kas norāda par personas radniecīgajām saitēm.

Tiesa atzīst, ka uzvārda maiņas gadījumā identificējošā saite ar vienu no vecākiem bērniem zūd. Taču šāda ierobežojuma samērīgums ir izvērtējams saskaņā ar bērna tiesību un interešu prioritātes principa.

Ievērojot to, ka /pers. C/ ilgstoši nav bijusi iespēja realizēt saskarsmi ar meitu, kā arī ņemot vērā to, ka pirms tam (2014.gadā) pieteicējam ar meitu bija tuvas attiecības, ko apliecina ieraksts bāriņtiesas 2014.gada 30.aprīļa lēmumā Nr.1-6/1138 *(lietas 38.-40.lapa),* kurā atspoguļots bāriņtiesas psihologa 2014.gada 24.aprīļa atzinums, pastāv liela iespējamība, ka atjaunojot saskarsmi ar meitu, atjaunosies arī /pers. C/ un /pers. D/ ģimeniskā saite un mainīsies meitenes viedoklis par uzvārda maiņu.

[12] Bāriņtiesas likuma 4.panta pirmā daļa noteic, ka bāriņtiesa savā darbībā pamatojas uz normatīvajiem aktiem un publisko tiesību principiem.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 7.pantam iestādes rīcībai jāatbilst tiesību normām, savukārt atbilstoši 9.pantam administratīvo aktu var pamatot ar faktiem, kuri ir nepieciešami lēmuma pieņemšanai, un no tiem izrietošiem objektīviem un racionāliem juridiskiem apsvērumiem.

Tāpat šī paša likuma 14.^{1}pants noteic, ka iestāde, pieņemot lēmumus, ievēro objektivitāti un dod procesa dalībniekiem pienācīgu iespēju izteikt savu viedokli un iesniegt pierādījumus.

Konkrētajā gadījumā bāriņtiesa lēmumā ir pamatojusies uz normatīvajiem aktiem un, pieņemot lēmumu, ir izvērtējusi lietas faktiskos apstākļus, uzklausot gan pieteicējas, gan trešās personas paskaidrojumus. Tāpat bāriņtiesa ir izvērtējusi bērna viedokli.

[13] Apkopojot iepriekš minēto un izvērtējot lēmumu kopumā, tiesa secina, ka lēmums ir atzīstams par tiesisku un pamatotu, bet pieteicējas pieteikums ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, 254.pantu un 289.-290.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

pilnībā noraidīt /pers. F/ pieteikumu par Rīgas bāriņtiesas labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. F/ nepilngadīgā bērna /pers. D/ uzvārds tiktu mainīts uz /uzvārds B/.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese A.Tauriņa